

**ŞİHABÜDDİN EBÛ HAFS ÖMER B. MUHAMMED ES-SÜHREVERDÎ
İLE ŞİHABÜDDİN YAHYA B. HABEŞ ES-SÜHREVERDÎ'NİN
ESERLERİNİN KARIŞTIRILMASI ÜZERİNE**

Adem ÇATAK*

Özet

Kitaplarda ve kütüphane kayıtlarında Şihâbüddin Ebû Hafs Ömer b. Muhammed es-Sühreverdî, genellikle Şihâbüddin Yahya b. Habeş es-Sühreverdî el-Maktûl ile karıştırılmıştır. Bu karışıklığın nedeni iki müellifin isim ve nisbelerinin aynı olmasıdır.

Bu çalışmada Şihâbüddin Ebû Hafs Ömer b. Muhammed es-Sühreverdî'nin eserlerinin kayıtlarında meydana gelmiş bu türden bazı karışıklar giderilmeye çalışılmıştır.

Anahtar kavramlar: Şihabüddin Sühreverdî, el yazması, kütüphane kayıtları

**ON THE CONFUSION OF THE WORKS OF SHIHAB AL-DIN ABU HAFS
UMAR B. MUHAMMED AL-SUHRAWARDI WITH THOSE OF SHIHAB
AL-DIN YAHYA B. HABASH AL-SUHRAWARDI**

Abstract

Shihab al-din al-Suhrawardi Abû Hafs Umar b. Muhammed al-Suhrawardi is usually mistaken for Shihab al-din Yahya b. Habash al-Suhrawardi al-Maktul, in books and library records. The reason for that is the resemblance of their names and fields of work.

In this article, it is aimed to remove some of the mistakes in records of the works of Shihab al-din al-Suhrawardi Abû Hafs Umer b. Muhammed al-Suhrawardi.

Keywords: Shihab al-din al-Suhrawardi, hand writings, library documents

* Yrd. Doç. Dr., Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Tasavvuf Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

Giriş

İlim tarihinde bir çok kez müelliflerin eserleri başka müelliflere nispet edilmiştir. Bu yanlışlık genellikle isim veya nispet benzerliğinden neşet etmiştir. Bazen de farklı müelliflerce aynı isimde eserlerin telif edilmesi bu eserlerin müelliflerinin karışmasına neden olmuştur.

Kitaplarda ve kütüphane kayıtlarında Şihâbüddin Ebû Hafs Ömer b. Muhammed es-Sühreverdî, genellikle Şihâbüddin Yahya b. Habeş es-Sühreverdî el-Maktûl ile karıştırılmıştır. Bu karışıklığın nedeni, hem iki müellifin isminin Şihâbüddin olması hem de Sühreverdî nisbesi taşımalarıdır.

Doktora çalışmamız esnasında biz de bazı eserleri, ona ait olmadığı halde yanlışlıkla Şihâbüddin Ebû Hafs Ömer b. Muhammed es-Sühreverdî'ye atfetmiştik.¹

Bu çalışma ile öncelikle kendi yanlış tespitlerimiz olmak üzere kütüphane kayıtları ve bazı çalışmalardaki eser-müellif kayıtlarında yapılan bazı yanlışlıklara işaret ederek imkan nispetinde doğruya ulaşmaya çalıştık.

Çalışmamızın detaylarına geçmeden önce bu iki müellifi kısaca tanıtmak isteriz.

a. Şeyh Şihâbüddin Ebû Hafs Ömer b. Muhammed es-Sühreverdî (539-632/1115-1234)

Sühreverdî'nin adı Ömer, babasının adı Muhammed'dir. "Ebû Hafs" ve "Ebû Abdullah" künyeleriyle meşhur olmuştur.² "Şihâbüddin", "Şeyhü's-Şüyûh", "Şeyhü'l-İslam", "Şeyhü'l-Ârifin" lakaplarıyla da tanınır. Soyu Hz. Ebû Bekir'e kadar ulaşır. Bundan dolayı "el-Bekrî", "et-Teymî" ve "el-Kureşî" nisbeleriyle de anılmıştır. Eflakî Dede, Sühreverdî'nin Hz. Ebû Bekir (r.) neslinden gelmesi münasebetiyle Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî ile akraba olduklarını kaydeder.³ Zehebi, İbnü'l-Hacib'ten naklen onun, Ebu'l-Ferec İbnü'l-Cevzî ile aynı soydan geldiğini ve şecerelerinin Kasım b. en-Nadr'da birleştiğini yazar.⁴

Sühreverdî'nin soyu şöyledir: Ömer b. Muhammed b. Abdullah b. Muhammed b. Abdullah Ammûye b. Sa'd b. El-Huseyn b. el-Kâsım b. Alkame b.

¹ Çatak, Adem, *Şihâbeddin Sühreverdî, Hayatı Eserleri ve Tasavvuf Anlayışı*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2007, s. 27-55.

² İbn Hallikân, Ebû Abbas Şemsüddin Ahmed b. Muhammed b. Ebi Bekr, *Vefeyâtü'l-A'yân ve Enbâ-i Ebnâ'z-Zaman*, tahk.: İhsan Abbas, Daru Sâdir, Beyrut 1977, c. 3, s. 204, 446; Osanzade, Hüseyin Vassâf, *Sefîne-i Evliyâ*, haz.: Mehmet Akkuş-Ali Yılmaz, Kitabevi Yay., İstanbul 2006, c. 1, s. 284.

³ Ahmed Eflakî, *Menâkibü'l-Ârifin, (Ariflerin Menkubeleri)*, çev.: Tahsin Yazıcı, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara 1947, c. 1, s. 45.

⁴ Ez-Zehabî, Şemsüddin Muhammed b. Ahmed b. Osman, *Siyerü A'lâmü'n-Nübelâ*, Beyrut 1985, c. 22, s. 376; Sühreverdî, Şihâbeddin Ebu Hafs Ömer b. Muhammed, *Avârifü'l-Ma'ârif (Giriş)*, çev.: Hasan Kamil Yılmaz, İrfan Gündüz, İstanbul 1990, s. XI.

en-Nadr b. Muaz b. Abdurrahman b. el-Kâsım b. Muhammed b. Ebû Bekir es-Sıddîk r.).⁵

Şihâbüddin Sühreverdî, İran'ın Irak-ı Acem bölgesinin kuzey-batı köşesinin Cibal eyaletinde, Zencan'a bağlı küçük bir kasaba olan Sühreverd'de⁶ doğdu. Doğum tarihi ile ilgili olarak kaynaklarda genellikle kabul edilen rivayet, talebelerinden İbnü'n-Neccâr'ın bizzat kendisinin ağzından tespit ettiği 539 hicrî yılı Recep ayının son ve Şaban ayının ilk gecesi (27 Ocak 1145) Cumartesidir.⁷

Ebû Hafs Ömer es-Sühreverdî, ilmiye sınıfından olan bir aileye mensuptu. Ailesinde bir çok alim ve sûfi yetişmişti. Bunlardan bazıları şunlardır:

1. Ebu'n-Necîb Ziyâüddin Abdülkâhir es-Sühreverdî. Nehcü's-Sülûk adlı eserin⁸ sahibi olup Ebû Hafs'ın amcası ve hocasıdır.

2. Babası Ebû Câfer Muhammed es-Sühreverdî

3. Büyük dedesi Abdullah b. Sa'd Ammûye⁹

Babası Ebû Câfer Muhammed, amcası Abdülkâhir gibi Sühreverd'den Bağdat'a gelerek Nizâmiye Medresesinde okuduğu; Esad el-Mihenî'den fıkıh icazeti alarak bir süre aynı medresede müderrislik ve Kasr Cami'inde vaizlik yaptıktan sonra memleketi Sühreverd'e kadı olduğu rivayet edilmektedir. Ebû Cafer Muhammed, Sühreverd kadısı iken bir iftira sonucu idam edilmiştir. Babası idam edildiğinde Şihâbüddin Sühreverdî altı aylık bir çocuktur.¹⁰

Amcası Ebu'n-Necîb es-Sühreverdî, Şihâbüddin Sühreverdî'nin hayatına yön veren hocasıdır. Sühreverdî, *Avârifü'l-Ma'ârif* adlı meşhur eserinde amcasından sık sık bahseder ve hadis senetlerini genellikle ona dayandırır.¹¹

b. Şihâbüddin Yahya b. Habeş es-Sühreverdî (549-587/1155-1191)

⁵ İbn Hallikân, *Vefeyât*, c. 3, s. 204-446; Cebecioğlu, Ethem, "Klâsiklerimiz/XI: "Avârifü'l-Ma'ârif" Ebu Hafs Şihâbüddin Ömer es-Sühreverdî (539/1144-632/1234)," *İlmi ve Akademik Araştırma Dergisi Tasavvuf*, Ankara 2004, yıl: 5, sayı: 12, s. 255.

⁶ El-Bağdadî, Şihâbüddin Ebû Abdillâh Yakut b. Abdillâh el-Hamevî er-Rûmî, *Mu'cemü'l-Büldân*, Dar Sâdır, Beyrut 1977, c. 3, s. 289-290.

⁷ Sühreverdî, *Avârif*, s. XIII; Qamar-ul Huda, *Striving for Divine Union: Spiritual Exercises for Suhraward Şufîs*, London- New York 2002, s. 41; Hartmann, Angelika, *An'nasir Li-Dinillah: Politik, Religion, Kultur in der spätem'abbasidenzeit (1180-1225)*, Walter de Gruyter, Berlin-New York 1975, s. 234.

⁸ Eserin bir çok nüshası elimizdedir. Kütahya'da bulunan nüsha için bkz.: Bardakçı, Mehmet Necmettin, "Kütahya Vahid Paşa Kütüphanesindeki Tasavvuf İlgili Yazma Eserler", *İlmi Akademik Araştırma Dergisi Tasavvuf*, Ankara 2003, yıl: 4, sayı: 11, s. 136; Davutoğlu, Ahmet, "Devlet", *TDVİA*, İstanbul 1994, c. 9, s. 239.

⁹ El-İsfehânî, Ebû Nuaym İbnü'l-Cevzî, *Sahabeden Günümüze Allah Dostları*, çev.: Yahya Atak ve diğerleri, Şule Yay., İstanbul 1985, c. 7, s. 108.

¹⁰ Vassâf, *Sefîne*, c. 1, s. 284; Sühreverdî, *Avârif*, s. XII.

¹¹ el-İsfehânî, *Sahabeden Günümüze*, c. 7, s. 108.

İsmi, Yahya b. Habeş b. Emîrek es-Sühreverdî; lakabı ise el-Maktûl Ebu'l-Fütûh Şihâbu'l-Hakki ve'l-Milleti ve'd-Din'dir. Yahya b. Habeş de Sühreverd'de doğmuştur. Bazı fikirlerinden ötürü ölüm fetvası verilerek Halep'te idam edildiği için "el-Maktûl" lakabıyla anılır.¹²

Sühreverdî'nin üstadları olarak Merâğa'daki Mecdüddin el-Cîlî ve İsfahan'daki Zahîruddin Ahmed el-Fârîsî'nin adı kaydedilir.¹³

Bu çalışmamızda yeni karışıklıklara neden olmamak için Şihabüddin Ebû Hafs Ömer b. Muhammed es-Sühreverdî'yi, Şeyh Ömer b. Muhammed olarak; Şihabüddin Yahya b. Habeş es-Sühreverdî'yi ise Yahya b. Habeş olarak zikredeceğiz.

A. Şeyh Şihâbüddin Ebû Hafs Ömer b. Muhammed es-Sühreverdî Ait Olmadığı Hâlde Ona Nispet Edilen Eserler

1. Erbeûne İsmen ve Hâssatühû

Müelliflerin isim ve künye benzerliğinden dolayı bu eser Şeyh Ebû Hafs Ömer b. Muhammed'e ait sanılmıştır.¹⁴

Şihâbeddin Sühreverdî Yahya b. Habeş'e ait olan bu eser, aşağıdaki kayıta gerçek sahibine nispet edilmiştir:

a. Çorum Hasanpaşa İl Halk Kütüphanesi, Şerhü Esmâi'l-Erbaîn, Yahyâ b. Habeş b. Emîrek es-Sühreverdî, 19 Hk 540/1, 12-24a. Metinde "eş-Şeyh ârif es-Sühreverdî" ibaresi geçmektedir.

Aşağıda verdiğimiz kayıtlardaki nüshaları inceleyerek yaptığımız değerlendirmeler neticesinde bu eserin Yahya b. Habeş'e ait olduğunu tespit ettik. Cihan da bu eserin müellifini Yahya b. Habeş olarak verir.¹⁵ Muhteva açısından incelendiğinde bu eser, Şeyh Ömer b. Muhammed'in üslup ve usulüne uymamaktadır. Eserde Allah'ın isimlerinin sırları ve bazı isimlerin belli kurallar çerçevesinde okunması suretiyle oluşabilecek bazı olağanüstülüklerden bahsedilmektedir. Kısaca eser bir gizli ilimler/havas ilmi kitabı görünümündedir. Ömer b. Muhammed'in eserlerinin hiçbirinde bu tür bir yaklaşıma asla tesadüf olunamaz. Eserin yanlışlıkla Şeyh Ömer b. Muhammed'e nispet edildiği kayıtlar aşağıda verilmiştir:

¹² İbn Hallikân, *Vefâyât*, c. 2, s. 345; Corbin, Henri, *La Philosophie Shahabaddin Sohrawardi Maqtul*, Paris 1935, s. 21; Cebecioğlu, agm, s. 1; Walbridge, John, *Wisdom of the Mystic East the: Suhrawardi and Platonic Orientalism*, State of University of New York Press, New York 2001, s. 2; Al-Jabri, Mohammed Abed, *Arab-Islamic Philosophy: A Contemporary Critique*, Translated from the French by Aziz Abbasi, The University of Texas at Austin, Texas 1999, s. 62.

¹³Cihan, Ahmet Kamil, "Şihabeddin Sühreverdî'nin Eserleri", *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, yıl: 2001, sayı: 11, s. 211.

¹⁴ Biz de doktora çalışmamızda bu eseri yanlışlıkla Şeyh Ömer b. Muhammed'e nispet etmiştik. Bkz.: Çatak, *age*, s. 49.

¹⁵ Cihan, *agm*, s. 217.

b. Milli Kütüphane, el-Ehâdîsü'l-Erbaîn, Ebu Hafs Ömer bin Muhammed, 06 Mil Yz FB 148/1, 1b-5a, Dvd no: 1747. Eserin ismi yanlışlıkla el-Ehâdîsü'l-Erbaîn olarak kaydedilmiş ve yine yanlışlıkla Şeyh Ömer b. Muhammed'e nispet edilmiştir. Metinde müellifin adı zikredilirken açıkça "el-Maktûl" ibaresi geçmektedir. Yahya b. Habeş'in Halep'te devrin idarecileri tarafında öldürüldüğü malumdur.

c. Manisa İl Halk Kütüphanesi, el-Esmâü'l-Erbaîn, Ebû Hafs Ömer b. Muhammed, 45 Hk 2935/6, 81b-93a. Eserin bu nüshasında, "Bu eser, Şeyhü'l-İslam Şihâbeddin es-Sühreverdî el-Maktûl'e nispet edilir." denilmektedir.

d. Manisa İl Halk Kütüphanesi, Manisa Akhisar Zeynelzade Koleksiyonu, el-Esmâü'l-Erbaîn, Ebû Hafs Ömer bin Muhammed, 45 Ak Ze 5727/1, 1b-2a. Metinde müellifin ismi, "Şeyh Şihâbeddin es-Sühreverdî el-Maktûl fi Haleb" ifadesiyle verilmektedir.

e. Milli kütüphane, Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, el-Esmâü'l-İzâm, Ebû Hafs Ömer b. Muhammed, 06 Mil A 5133/3, 23b-33a, Dvd no: 297. Metinde müellifin ismi, "Şihâbeddin es-Sühreverdî, Kutbü'l-Evliyâ Zübdetü'l-Etkiyâ ve'l-Asfiyâ Şeyhü'l-İslâm" olarak geçmektedir.

f. Milli Kütüphane, Adana İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu, Risâle fî Havâs-ı Menâfi Esmâü'l-Hüsnâ, Ebû Hafs Ömer b. Muhammed, 01 Hk 140/11, 85a-87a, Dvd no: 955, müstensih: Ahmed b. Mustafa, istinsah tar.: 1162 (1748), istinsah yeri: Bor (Niğde).

g. Erzurum İl Halk Kütüphanesi, Erbaûne İsmen min Esmâillâhi ve Şerhuhû, Ebû Hafs Ömer b. Muhammed, 25 Hk 42388/1, 1b-9a.

h. Çorum Hasanpaşa İl Halk Kütüphanesi, Esmâü'l-Erbaîn, Ebû Hafs Ömer b. Muhammed, 19 Hk 648/2, 19b-26b. Metinde müellif, "Kutbü'l-Evliyâ ve Zübdetü'l-Asfiyâ Şeyhü'l-İslam es-Sühreverdî" denilerek tanıtılıyor.

ı. Manisa İl Halk Kütüphanesi, el-Esmâü'l-Erbaîn, Ebû Hafs Ömer b. Muhammed, 45 Hk 8062/8, 72b-79b.

i. Milli Kütüphane, Tokat Zile İlçe Halk Kütüphanesi Koleksiyonu, Esmâü'l-Erbaîn, 60 Zile 332/2, 41b-43b, Dvd no: 1735. Metinde, "Kutbü'l-Evliyâ ve Zübdetü'l-Etkiyâ ve'l-Asfiyâ Şeyhü'l-İslâm ve'd-Dîn Şihâbeddin es-Sühreverdî'den menkuldür." deniliyor.

j. Manisa İl Halk Kütüphanesi, el-Esmâü'l-Erbaîn, Ebû Hafs Ömer Muhammed, 45 Hk 3669/4, 78a-89b, Müstensih: Muhammed b. Muhammed eş-Şa'bânî, muhtemel istinsah tarihi, 1081 (1669).

k. Manisa İl Halk Kütüphanesi, Hazâ Erbaûne İsmen min Esmâillâhi Teâlâ, Ebû Hafs Ömer b. Muhammed, 45 Hk 139/5, 68b-75b. Metnin üstünde

sonradan yazıldığı belli olacak şekilde farklı bir kalem ve farklı bir hatla “Esmâ’l-Erbaîn veya Esmâ Sühreverdiyye” ifadesi ile “Müellifi Şihâbüddin Ömer b. Muhammed es-Sühreverdî’dir.” ifadesi yazılmıştır. Metinde müellif ismi geçmez. Kütüphane web sitesinde bu eserin görüntüleri yerine hata ile başka bir eserin görüntüleri verilmiştir.

l. Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi, Antalya Elmalı İlçe Halk Koleksiyonu, el-Ehadisül-Erbaîn, Ebû Hafs Ömer bin Muhammed, 07 El 130/1, 1b-7b. Bu numarada, eserin hem ismi hem de müellifi yanlış olarak kaydedilmiştir.

m. Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi, Antalya Elmalı İlçe Halk Koleksiyonu, Şerhu Esmail-Hüsna, Ömer bin Muhammed, 07 El 2685/3(a), 127b-141a.

n. Manisa İl Halk Kütüphanesi, el-Esmâ’ü'l-Erbaîn, Ebû Hafs Ömer b. Muhammed, 45 Hk 2944/3, 7b-9b, muhtemel istinsah tarihi, 1206 (1791), istinsah yeri, Mısır. Metinde müellifin ismi “Şeyh Şihâbüddin Sühreverdî” olarak kaydedilir.

o. Köprülü Yazma Eser Kütüphanesi, Mehmed Asım Bey Koleksiyonu, el-Esmâ’l-Erbaun el-İdrisiyye, Ebu Hafs Şihâbüddin Ömer bin Muhammed, 34 Ma 705/31, 114-117, istinsah tarihi, 1066.

p. Manisa İl Halk Kütüphanesi, Manisa Akhisar Zeynelzade Koleksiyonu, Havâsu Esmâ'u'l-Erba'üne, Ebû Hafs Ömer bin Muhammed, 45 Ak Ze 475/2, 476-516, Müstensih, Ahmed b. Yusuf b. Mellah, muhtemel istinsah tarihi, 919 (1512). Metinde müellif, “Menkûl min Kutbi'l-Evliyâ ve Zübdeti'l-Etkiyâ ve'l-Esfiyâ Şeyhi'l-İslâm Şihâbüddün es-Sühreverdî” şeklinde tanıtılıyor.

r. Manisa İl Halk Kütüphanesi, el-Esmâül-Erbaîn, Şihâbeddîn Ebû Hafs Ömer b. Muhammed es-Suhreverdî, 45 Hk 8062/1, 72b-79b. Eser, Esmâü's-Sühreverdî adını taşıyor. Eseri 45 Hk 8062/1 nolu kayıttan 74-81 fotoğraflar arası görülebilir. Eserin kaydında verilen fotoğraflar bu esere ait değildir.

s. Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi, Konya İl Halk Kütüphanesi, Risale fi Havvassı Menafii-Esmâ'l-Hüsna, Şhabeddin Ebu Hafş Ömer b. Muhammed es-Sühreverdî, 42 Kon 3574/1.

2. Heyâkilü'n-Nûr

Eserin Yahya b. Habeş es-Sühreverdî'ye ait olduğu malumdur.¹⁶ Bu eser de isim benzerliğinden ötürü Şeyh Ömer b. Muhammed'e nispet edilmiştir. Aşağıda verilen üç kütüphane kaydında bu yanlışlık görülmektedir.

¹⁶ Kutluer, İlhan, “Sühreverdî, Maktûl”, *TDVİA*, c. 38, s. 40; Cihan, *agm*, s. 215.

a. Köprülü Yazma Eser Kütüphanesi, Mehmed Asım Bey Koleksiyonu, Heyakilü'n-nur, Ebu Hafs Şihabüddin Ömer bin Muhammed, 34 Nk 4901/8, 133-141.

b. Köprülü Yazma Eser Kütüphanesi, Mehmed Asım Bey Koleksiyonu, Heyakilü'n-nur, es-Sühreverdî, Ebu Hafs Şihabüddin Ömer b. Muhammed, 34 Ma 671/5

c. Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi, Konya İl Halk Kütüphanesi, Heyakilü'n- Nur, Şehabed din Ebu Hafs Ömer b. Muhammed es-Söhreverdî, 42 Kon 1792/18.

Kayıtlarda on iki adet Heyâkilü'n-Nûr adlı eser geçmekte bunlardan verdiğimiz üç kayıta eser Şeyh Ömer b. Muhammed'e nispet edilmektedir. Beş adedi müellif ismi olmaksızın kaydedilmiştir. Dört adedinde ise eser, doğru olarak Yahya b. Habeş'e nispet edilmektedir. Aşağıdaki kayıta eser doğru olarak Yahya b. Habeş'e nispet edilmiştir.

d. Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi, Heyâkilü'n-Nûr, Şihâb ed-dîn Yahyâ b. Habeş es-Suhreverdî, Müstensih, Ahmed Fevzi Çorumî, 19 Hk 860/1, 1b-9b.

3. Mûnisü'l-Uşşâk

Bu eser, Yahya b. Habeş'e aittir.¹⁷ Yanlışlıkla Ömer b. Muhammed'e nispet edilmiştir. Aşağıdaki kayıtlarda bu yanlışlık söz konusudur.

a. İstanbul Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Koleksiyonu, Mûnis-i 'Uşşâk, Ebu Hafs Ömer bin Muhammed, 34 Ae Arabi 4430/11, 20-215, istinsah tarihi, 1047.

b. İstanbul Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Koleksiyonu, Mûnisü'l-Uşşâk, Ebu Hafs Ömer b. Muhammed, 34 Ae Müteferrik 191/1, 1-5, müstensih, Muhammed b. Mustafa, istinsah tarihi, h. 942.

Eser kayıtlarda sekiz yerde geçer. Üstte verdiğimiz iki kayıta müellif ismi yanlıştır. Üç kayıta ise müellif ismi verilmez. Diğer üç kayıta ise eser doğru olarak Yahya b. Habeş'e nispet edilir. Aşağıda doğru olan kayıtlardan biri verilmiştir.

c. Milli Kütüphane, Afyon Gedik Ahmet Paşa İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu, Mûnisü'l-Uşşâk, Yahyâ b. Habeş, 03 Gedik 17748/9, 174b-199a, Dvd no:1107.

¹⁷ Kutluer, *agm*, s. 40; Cihan, *agm*, s. 217.

Aşağıdaki kayıta ise eser doğru olarak Yahya b. Habeş'e nispet edilmiş, fakat eserin ismi yanlış verilmiştir.

d. Kastamonu İl Halk Kütüphanesi, Muhnisu'l-Uşşak, Şihâbeddîn Yahyâ b. Habeş el-Hakkîn es-Sühreverdî el-Maktul (öl. 587/1191), 37 Hk 267/1, 1b-3a.

4. Keşfü'l-Gıta li-İhvani's-Safa

Bu eser de yine Yahya b. Habeş'e aittir.¹⁸ İsim benzerliğinden Şeyh Ömer b. Muhammed'e nispet edilmiştir.¹⁹ Aşağıdaki kayıta bu yanlışlık görülmektedir.

a. Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Nuruosmaniye Koleksiyonu, Keşfü'l-gıta li-İhvani's-Safa, Ebu Hafs Şihabüddin Ömer bin Muhammed, 34 Nk 4901/8101 varak.

Eserin müellifi aşağıdaki kayıtlarda doğru olarak verilmiştir:

b. Manisa İl Halk Kütüphanesi, Keşful-Gitâ li-İhvânis-Safa, Şihâbeddîn Yahyâ b. Habeş es-Sühreverdî (549-587/1154-1191), 45 Hk 2964/19, 106 ab.

c. Manisa İl Halk Kütüphanesi, Keşfu'l-Gitâ li İhvâni's-Safa, Şihâbeddîn Yahyâ b. Habeş es-Sühreverdî (549-587/1154-1191), 45 Hk 2989/7, 59b-61b.

5. et-Telvîhat fi'l-Mantık ve'l-Hikme

Yahya b. Habeş'e ait olan bu eser²⁰ de yanlışlıkla Şeyh Ömer b. Muhammed'e nispet edilmiştir. Aşağıdaki kayıta eserin hem müellifi hem de ismi yanlış verilmiştir:

a. Manisa İl Halk Kütüphanesi, et-Telvilat fi'l-Mantık ve'l-Hikme, Şihâbeddîn Ebû Hafs Ömer b. Muhammed es-Sühreverdî, 45 Hk 3054/15, 133a-134.

Eser aşağıdaki kayıta doğru olarak Yahya b. Habeş'e nispet edilmiştir. Ancak bu kayıtlarda da eserin ismi yanlıştır.

b. Manisa İl Halk Kütüphanesi, et-Telvîlat fi'l-Mantık vel-Hikme, Şihâbeddîn Yahyâ b. Habeş es-Sühreverdî (549-587/1154-1191), 45 Hk 2217, 290 varak, müstensih, Abdurrahman İbn Kemal el-Aysavî, istinsah tarihi, 1085 (1673).

c. Manisa İl Halk Kütüphanesi, et-Telvîlat fi'l-Mantık ve'l-Hikme, Şihâbeddîn Yahyâ b. Habeş es-Sühreverdî (549-587/1154-1191), 45 Hk 2216, müstensih, Ahmed b. Abdulgaffar b. Hatib, istinsah tarihi, 616 (1219).

¹⁸ Cihan, *agm*, s, 217.

¹⁹ Çatak, *age*, s. 54.

²⁰ Kutluer, eserin ismini, Kitabü't-Telvîhâti'l-Levhiyye ve'l-Arşiiyye olarak verir. Kutluer, *agm*, s. 4; Cihan, *agm*, s, 216.

Aşağıdaki kayıta eserin ismi ve müellifi doğru olarak verilmiştir:

d. Atıf Efendi Yazma Eser Kütüphanesi, Atıf Efendi Koleksiyonu, et-Telvihat fi'l-mantık, es-Sühreverdî Şihabeddin Yahya b. Habeşi, 34 Atf 1564/2, 103-201 varaklar.

Eserin üç adet de müellif ismi verilmeden kaydedildiğini tespit ettik. Bu kayıtlar, 06 Mil Yz A 6224, 34 Nk 2660, 34 Nk 2661 nolu kayıtlardır.

6. Gurbetü'l-Garîbe

Bu eser, Yahya b. Habeş'e ait olduğu²¹ hâlde yanlışlıkla Şeyh Ömer b. Muhammed'e nispet edilen diğer bir eserdir.

a. Eserin adını Risâletü'l-Âsımıyye olarak veren Katip Çelebi, eserin Şeyh Ömer b. Muhammed'e ait olduğunu söyler.²²

Eserin müellifinin ismi aşağıdaki kayıta doğru olarak verilmiştir:

b. İstanbul Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Süleymaniye Aşir Efendi Koleksiyonu, El-Gurbetü'l-Garibe, Yahya bin Habeş, 34 Sü-aşir 441/5, 19b-21a.

7. Tefe'ül-nâme

Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 8175/2'de kayıtlı olan nüshanın başında, "Bu tefeülün ilk şartı bir Fatiha-i şerife okuyarak Şeyh Şihabeddin Sühreverdî'nin ruhuna hediye etmek" olduğu Türkçe olarak belirtilmiştir. Nüsha tarafımızdan da görülmüştür.

Yine kütüphane kayıtlarındaki isim bölümünde de eser, Şeyh Şihabeddin Sühreverdî'ye nispet edilmiştir. Ancak kanaatimize göre eserin Şeyh Ömer b. Muhammed'e aidiyeti şüphelidir. Bizi bu kanaate götüren sebep ise eserin muhtevası, ifade biçimi ve genel tarzıdır.

Eser Yahya b. Habeş'e ait olabilir diye düşünüyoruz. Bu düşüncemizin nedeni ise Yahya b. Habeş'in havas ilmine dair eserler vermiş olmasıdır. Onun havas-ı huruf²³ ve havas-ı esma²⁴ türünden eserlerinin olması bu eserin de ona ait olabileceğini düşündürmektedir. Çünkü bu eser de havas ilmine dair bir eserdir.²⁵

²¹ Kutluer, *agm*, s. 40; Cihan eserin ismini Kıssatu'l-Gurbeti'l-Garibe olarak verir. Cihan, *agm*, s. 216.

²² Katip Çelebi, *Keşfü'z-Zunûn*, c. 1, s. 877; Doktora çalışmamızda biz de bu eseri Katip Çelebi'den nakille Şeyh Ömer b. Muhammed'e atfetmiştik. Bkz.: Çatak, *age*, s. 52.

²³ Cihan, *agm*, s. 217; Bkz.: Yahya b. Habeş es-Sühreverdî, *Havâssu'l-Hurûf*, Süleymaniye Kütüphanesi, Ayasofya, 1863.

Eser aşağıdaki kayıta yanlış olarak Şeyh Ömer b. Muhammed'e nispet edilmiştir:

a. Milli Kütüphane, Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, Tefe'ül-nâme, Şihâbeddîn Ömer b. Muhammed es-Sühreverdî, 06 Mil Yz A 8175/2, 3b-6b, Dvd no.: 535.

8. Makâmâtü's-Sûfiyye

Eser Yahya b. Habeş'e aittir.²⁶ Yanlışlıkla Şeyh Ömer b. Muhammed'e nispet edilmiştir.²⁷

Aşağıda verilen kayıtlarda müellif ismi Şihâbeddîn es-Sühreverdî olarak tespit edilmiştir.

a. Beyazıt Devlet Kütüphanesi 5999 (26b-29a vr.) Bu nüshanın adı, Risale fi Makami'l-Erbain'dir.

b. Süleymaniye Kütüphanesi, Bağdatlı Vehbi 2023, (47-61vr.) Bu nüsha ise Makâmâtü's-Sufiyye adını taşımaktadır.

c. Koca Ragıp Paşa Kütüphanesi, 1480, (203-209 vr.)

d. Süleymaniye, Esad Efendi, 3796/4 (28b -29 a varak) 'de kayıtlı bulunan bu nüsha, Sühreverdî'nin, makamlarla ilgili Arapça risalesinin Farsça tercümesidir. Kırk makam sırasıyla sayılmış ve kısaca özelliklerinden bahsedilmiştir. Risalenin ismi yoktur. Tercüme eden de belli değildir.

Ayrıca Yahya b. Habeş'in bu risalesi, Risaletü Makamâti's-Sûfiyye olarak da isimlendirilmiştir. İmîl el-Ma'lûf tarafından tahkikli neşri yapılmıştır.²⁸

9. Risâle fi Mefhûmi'l-Küllî ve'l-Cüz'î

²⁴ Cihan, *agm*, s. 217; Bkz.: Yahya b. Habeş es-Sühreverdî, *Havâsu Esmâillâhi'l-Hüsnâ*, Süleymaniye, Esad Efendi, 3704.

²⁵ Biz bu eserin Şeyh Ömer b. Muhammed'e aidiyetinin şüpheli olduğunu ifade etmiştik. Bkz.: Çatak, *age*, s. 55.

²⁶ Cihan, *agm*, s. 218.

²⁷ Sühreverdî, Şihabuddin Ebu Hafs Ömer b. Muhammed, *İrşadi'l-Mürîdîn*, çev.: Mehmet Emin Fidan, Hacegan Yayınları, İstanbul 2000, s. 40; Çatak, *age*, s. 47-8; Yılmaz da eseri Şeyh Ömer b. Muhammed'e nispet eder. Yılmaz, *agm*, s. 42.

²⁸ Sühreverdî, Şihabuddin Yahya b. Habeş, *Makâmâtü's-Sûfiyyeti*, tahk.: İmîl Ma'lûf, Daru'l-Meşrik, Beyrut 1993. İsam Kütüphanesi kayıtlarında da bu eser yanlışlıkla Şeyh Ömer b. Muhammed'e nispet edilmiştir. Bkz.: (297.7 SÜH.R, 1993 GNL. 030905), Sühreverdî, Ebû Hafs Şehabeddin Ömer b. Muhammed, 632/1234, *Makâmâtü's-Sufiyye, Risalat Maqamat al-Sufiyya: The Sufi Stations / Ebû Hafs Şehabeddin Ömer b. Muhammed Sühreverdî*; thk.: Emil Ma'luf, Dârü'l-Maşrik, Beyrut 1993.

Şeyh Ömer b. Muhammed'e nispet edilmiştir. Ancak tespitlerimize göre Şeyh Ömer b. Muhammed'in bu isimde bir eserine rastlayamadık.²⁹ Eserin Şeyh Ömer b. Muhammed'e aidiyeti şüphelidir.

a. İstanbul Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Koleksiyonu, Risâle fi Mefhûmi'l-Küllî ve'l-Cüz'î, Ebu Hafs Ömer bin Muhammed, 34 Ae Arabi 4430/12, 215/218, istinsah tarihi, h. 1047.

10. Eşrefü'l-Vesâil ilâ Fehmi's-Şemâil

Bu eser de Şeyh Şihâbeddin Sühreverdî Ömer b. Muhammed'e ait olmadığı hâlde ona nispet edilen diğer bir eserdir. Eser, İbn Hacer el-Heytemî'ye aittir.³⁰ Bu yanlışlığın nedeni ise İbn Hacer el-Heytemî'nin de isminin Şihâbeddin olmasıdır. Eserin müellifinin hatalı olarak verildiği kayıt aşağıdadır.

a. Kastamonu İl Halk Kütüphanesi, Eşrefü'l-Vesâil ilâ Fehmi's-Şemâil, Ebû Hafs Ömer b. Muhammed, 37 Hk 905, 216 varak, istinsah tarihi, 983 (1574).

Aşağıda eserin doğru şekilde verildiği kayıtlar görülmektedir:

b. Kayseri Raşit Efendi Eski Eserler Kütüphanesi, Eşrefül-Vesâil ilâ Fehmi's-Şemâil, Şihâbeddin Ahmed b. Muhammed b. Hacer el-Heytemî (899-974/1493-1567), Râşid Efendi 135, 110 varak, müstensih, Ahmed b. Hicâzî, istinsah tarihi, 1004 (1595).

c. İstanbul Millet Kütüphanesi, Feyzullah Efendi Koleksiyonu, Eşrefü'l-Vesâil ilâ Fehmi's-Şemâil, İbn Hacer el-Heytemî, Şihabüddin Ahmed b. Muhammed b. Ali, 909-973, 974 H. [şrh], 34 Fe 376, istinsah tarihi, 1082.

Eser yine isim benzerliğinden İbn Hacer el-Askalanî'ye de nispet edilmiştir. Bu hatanın sebebi ise iki müellifin künyelerinde de İbn Hacer ibaresinin olmasıdır. Aşağıda bu hatalı kayıtlar verilmiştir.

d. Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi, Isparta İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu, Eşrefü'l-Vesâil ilâ Fehmi's-Şemâil, İbn Hacer el-Askalânî Şihâbeddin Ahmed b. Alî, 32 Hk 1782/3, 35b-195b.

e. Amasya Beyazıt İl Halk Kütüphanesi, Eşrefü'l-Vesâil ilâ Fehmi's-Şemâil, İbn Hacer el-Askalânî Şihâbeddin Ahmed b. Alî, 05 Ba 160, 252 varak, istinsah tarihi, 1091 (1679).

²⁹ Kütüphane kayıtlarında böyle bir eserden bahsedilmemektedir. Yine Şeyh Ömer b. Muhammed hakkında bilgi veren kaynaklarda da bu isimli bir eserine tesadüf edemedik. Bkz.: Yılmaz, Hasan Kamil, "Sühreverdî, Şehâbeddin", TDVİA, İstanbul 2010, c. 38, s. 40-42.

³⁰ Kallek, Cengiz, "İbn Hacer el-Heytemî", TDVİA, İstanbul 1999, c. 19, s. 533.

f. Kütahya Vahidpaşa İl Halk Kütüphanesi, Eşrefül-Vesâil ilâ Fehmiş-Semâil, Şihâbeddîn Ahmed b. Alî b. Hacer el-Askalanî (öl. 852/1448), 43 Va 47/4, 81b-264, istinsah tarihi, 949 (1541).

11. Risâle fil-Ferâiz

Şeyh Ömer b. Muhammed'in bu isimde bir eseri yoktur. Cevherî Efendi'ye ait olan bu eser aşağıdaki kayıta yanlışlıkla Şeyh Ömer b. Muhammed'e nispet edilmiştir.³¹ Eserin ismi, Cevâhiru'l-Ferâiz veya Cevâhiru'l-Kelâm mine'l-Ferâiz'dir.

a. Milli Kütüphane, Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, Risâle fil-Ferâiz, Şehâbeddîn Ebû Hafs Ömer b. Muhammed es-Sühreverdî, 06 Mil Yz A 1019/4, 47a-49b, Dvd no: 37.

Eser, kayıtlarda yirmi bir yerde Cevherî'ye nispet edilmiştir. Aşağıda eserin müellifinin doğru olarak verildiği iki kayıt görülmektedir:

b. Milli Kütüphane, Afyon Gedik Ahmet Paşa İl Halk Kütüphanesi, Cevâhiru'l-Ferâiz, Cevherî Efendî, 03 Gedik 17215/2, 37b-43b, istinsah yeri ve tarihi, İshaklı Kasabası 999 (1590), dvd no: 1051.

c. Manisa İl Halk Kütüphanesi, Cevâhiru'l-Kelâm mine'l-Ferâiz, Cevherî Efendî, 45 Hk 2928/6, 100b-105b.

12. Tercüme-i Kitâbi'r-Rumûz ve'l-Emsali'l-Lâhutiye fi Envâri Mücerred-i Melekûtiye

Eser Şeyh Ömer b. Muhammed'e nispet edildiği hâlde ona ait değildir. Arapça'dan Farsça'ya tercüme edilmiştir. Aşağıda verilen kayıta müellif ismi yanlış olarak verilmiştir:

a. İstanbul Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Koleksiyonu, Tercüme-i Kitâbi'r-Rumûz ve'l-Emsali'l-Lâhutiye fi Envâri Mücerred-i Melekûtiye, Ebu Hafs Ömer bin Muhammed, 34 Ae Farsça 871, 179 varak, istinsah tarihi, 1298.

Eser, Şemseddin Muhammed b. Muhammed eş-Şehrezûrî'ye aittir.³² Aşağıdaki kayıta eserin müellifi doğru olarak tespit edilmiştir. Eser Arapçadır. Nüsha tarafımızdan da görülmüştür.

b. Konya Karatay Yusufaga Kütüphanesi, Rumûzu'l-Emsâli'l-Lahutiye fi Envâri'l-Mücerredeti'l-Melekûtiye, Şemseddin Muhammed el-Şehrizûri, 42 Yu 287.

³¹ Doktora çalışmamızda bu eserin Şeyh Ömer b. Muhammed'e aidiyetinin şüpheli olduğunu ifade etmiştik. Bkz.: Çatak, *age*, s. 55.

³² Köroğlu, Burhan, "*Şehrezûri, Muhammed b. Mahmud*", TDVİA, İstanbul 2010, c. 38, s. 465.

B. Şeyh Şihâbeddin Ebû Hafs Ömer b. Muhammed es-Sühreverdî'ye Ait Olduğu Hâlde Başkalarına Nispet Edilen Eserler

1. Vasiyyet

Şeyh Ömer b. Muhammed'in oğluna yaptığı vasiyeti meşhurdur.³³ Kütüphanelerimizde bir çok nüshası mevcuttur. Ancak isim benzerliğinden dolayı bazen başka müelliflere nispet edildiği olmuştur. Aşağıda müellif isminin yanlış olarak verildiği kayıtlar sıralanmıştır.

a. Kastamonu İl Halk Kütüphanesi, Vasiyyet-i Suhreverdî, Yahyâ b. Habeş, 37 Hk 1580/10, 95b-96b.

b. İstanbul Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Antalya Tekelioğlu İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu, Risâletül-Vesâyâ, Şihâb ed-dîn Yahyâ b. Habeş es-Suhreverdî (549-587/1154-1191), 07 Tekeli 408/1, 21a -22b.

c. Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi, Antalya Elmalı İlçe Halk Kütüphanesi, el-Vasiyye, Şihâbeddin Ebû'n-Necîb es-Sühreverdî (öl. 628/1231), 07 El 2607/4, 48b-52b, müstensih, Mustafa b. Musa, İstinsah yeri, Rodos.

Bazı kayıtlarda müellifin ismi doğru okunamadığından yanlış verilmiştir. Aşağıda bu kayıtlar gösterilmiştir.

d. Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi, Konya İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu, Vasiyyet-Name, Şahabeddin es-Servi, 42 Kon 2182/3.

e. Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi, Konya İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu, Vasiyye, Şihabeddin es-Süruri, 42 Kon 669/5.

f. Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi, Konya İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu, Vasiyyetü Şihabeddin es-Sururi, Şihabeddin es-Sururi, 42 Kon 4671/14.

Eserin müellifinin doğru verildiği bir kaydı örnek olarak veriyoruz:

g. Amasya Beyazıt İl Halk Kütüphanesi, el-Vasiyye, Şihâbeddin Ebû Hafs Ömer b. Muhammed es-Sühreverdî (539-632/1145-1234), 05 Ba 1066/4, 113b-114a, istinsah tarihi ve yeri, 1019 (1609) İstanbul.

2. İ'lâmu'l-Hüdâ ve Akîdetu Ehli't-Tukâ

³³ Yılmaz, *agm*, s. 42.

Bu eser, son dönemde yapılan bir çalışmada Yahya b. Habeş'e nispet edilmiştir.³⁴ Eserin müellifinin isminin doğru olarak verildiği bir kayıt aşağıda görülmektedir:

a. Manisa İl Halk Kütüphanesi, A'lemül-Hudâ ve Akîdetü Erbâbi't-Tukâ, Şihâb ed-dîn Ebû Hafs Ömer b. Muhammed es-Sühreverdî (539-632/1145-1234), 45 Hk 2991/4, 35b-49b.

3. Cezzâbu'l-Kulûb

Eser, Şeyh Ömer b. Muhammed'e ait olduğu hâlde³⁵ Abdülhakk Miskin b. Seyfeddîn b. Sadullâh ed-Dihlevî'ye nispet edilmiştir.³⁶ Aynı yanlışı Katip Çelebi de yapmıştır.³⁷

Kütüphane kayıtlarında on iki adet nüsha görülmektedir. Bu nüshaların bir tanesi müellif ismini zikretmeden verilmiştir. On nüsha Abdülhakk Miskin b. Seyfeddîn b. Sadullâh ed-Dihlevî'ye nispet edilmiştir. Sadece bir nüshada müellif ismi doğru tespit edilmiştir. Aşağıda bazı hatalı kayıtları örnek olarak zikrettik:

a. Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi, Burdur İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu, Cezzâbul-Kulûb ila Tarikil-Mahbûb, Abd el-Hakk Miskin b. Seyf ed-dîn b. Sad-Allâh ed-Dihlevî (898-1052/1551-1642), 15 Hk 1090/3, 60b-76b.

b. Manisa İl Halk Kütüphanesi, Cezzâbu'l-Kulûb ila Tariki'l-Mahbûb, Abd el-Hakk Miskin b. Seyf ed-dîn b. Sad-Allâh ed-Dihlevî (898-1052/1551-1642), 45 Hk 6944/2, 30a-39b. Nüsha tarafımızdan görülmüştür.

c. Milli Kütüphane-Ankara, Ankara Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi, Cezzâbu'l-Kulûb ila Tariki'l-Mahbûb, eş-Şeyh Abd el-Hakk, 06 Hk 3765/6, 71b-87b.

d. Milli Kütüphane-Ankara, Bolu İl Halk Kütüphanesi, Cezzâbu'l-Kulûb ila Tariki'l-Mahbûb, Abd el-Hakk Miskin b. Seyf ed-dîn b. Sad-Allâh ed-Dihlevî (898-1052/1551-1642), 14 Hk 42/5, 58b-73a.

Eserin müellifinin isminin doğru olarak verildiği bir kayıt aşağıda gösterilmiştir:

e. Manisa İl Halk Kütüphanesi, Cezzâbu'l-Kulûb ila Tariki'l-Mahbûb, Şihâb ed-dîn Ebû Hafs Ömer b. Muhammed es-Sühreverdî (539-632/1145-1234), 45 Hk 2904/2, müstensih, Ali b. İsa b. Ahmed, istinsah tarihi, 869 (1464), 13b-24b.

³⁴ Cihan, *agm*, s. 214.

³⁵ Yılmaz eserin ismini Cezbü'l-Kulûb ilâ Muvasalati'l-Mahbûb olarak verir. Yılmaz, *agm*, s. 42.

³⁶ Cihan, *agm*, s. 216.

³⁷ Katip Çelebi, *Keşf*, c. 1, s. 581.

4. Hilyetü'n-Nâsik

Eserin adı yanlışlıkla Hikmetu'n-Nâsik fi'l-Menâsik olarak verilmiş ve yine hata ile Yahya b. Habeş'e nispet edilmiştir.³⁸ Eser Şeyh Ömer b. Muhammed'e aittir.³⁹

Eserin müellifinin doğru tespit edildiği bir kayıt aşağıda verilmiştir:

a. Süleymaniye, Ayasofya, K.1136 (98 a-121 b varaklar arası) Nüsha tarafımızdan görülmüştür.

5. Kitâbu'l-Fütüvve

Eser, Şeyh Ömer b. Muhammed'e aittir.⁴⁰ Eser hataen Yahya b. Habeş'e nispet edilmiştir.⁴¹ Aşağıda verilen kayıta müellif doğru olarak tespit edilmiştir:

a. Milli Kütüphane-Ankara, Afyon Gedik Ahmet Paşa İl Halk Kütüphanesi, Fütüvvet-nâme, Şihâb ed-dîn Ebû Hafs Ömer b. Muhammed es-Suhreverdî (539-632/1145-1234), 03 Gedik 17748/2, 35a-45a, DVD no: 1107, Farsça. Nüsha tarafımızdan görülmüştür.

b. Süleymaniye, Ayasofya, K. 2049. Bu nüshanın adı, Kitabü'l-Fütüvve'dir. (159-181 varaklar arası) Farsçadır. Bu nüsha da Şeyh Ömer b. Muhammed'e nispet edilmiştir. Nüsha tarafımızdan görülmüştür.

6. er-Rahîku'l-Mahtûm

Bu eser de Şeyh Ömer b. Muhammed'e ait olduğu⁴² halde yanlışlıkla Yahya b. Habeş'e nispet edilmiştir.⁴³ Eserin müellifinin doğru olarak belirtildiği kayıtlar aşağıda verilmiştir:

a. Manisa İl Halk Kütüphanesi, er-Rahiku'l-Mahtum li Zevi'l-Ukul ve'l-Fuhum, Şihâb ed-dîn Ebû Hafs Ömer b. Muhammed es-Sühreverdî (539-632/1145-1234), 45 Hk 2989/13, 87b-98b.

b. Milli Kütüphane-Ankara, Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, Risâletü'r-Rahîki'l-Mahtûm, Şehâbeddîn Ebû Hafs Ömer b. Muhammed es-Sühreverdî, 06 Mil Yz A 5661/11, 142b-147a, dvd no: 337.

³⁸ Cihan, *agm*, s. 216.

³⁹ Çatak, *age*, s. 37.

⁴⁰ Yılmaz eserin adını Fütüvvetnâme olarak verir. Yılmaz, *agm*, s. 42.

⁴¹ Cihan, *agm*, s. 217.

⁴² Yılmaz, *agm*, s. 42.

⁴³ Cihan, *agm*, s. 217.

Aşağıdaki kayıтта eserin ismi, Kitâbu'l-Müşki'l-Mahtûm olarak verilmiştir. Eserin nüshasında bu isim geçmektedir. Ama eser Rahiku'l-Mahtum adlı eserin bir nüshasıdır. Tarafımızdan görülmüştür.

c. Milli Kütüphane-Ankara, Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, Kitâbu'l-Müşki'l-Mahtûm, Şehabeddin Ebû Hafs Ömer b. Muhammed es-Sühreverdî, 06 Mil Yz A 2998/15, 130a-134a, dvd no:160.

7. Risâle fi't-Tasavvuf

Bu eser de Şeyh Ömer b. Muhammed'e aittir.⁴⁴ Bu eser de yanlışlıkla Yahya b. Habeş'e nispet edilmiştir.⁴⁵

Aşağıdaki kayıtlarda müellifin adı doğru olarak tespit edilmiştir:

a. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kütüphanesi, 42872 no da kayıtlıdır.(102b-106a)

b. Süleymaniye Kütüphanesi / Esad Efendi 3597, 96-98 vr.

c. Süleymaniye Kütüphanesi / Fatih 5414, 82-96 vr.

d. Süleymaniye Kütüphanesi / Hacı Mahmud Ef. 2726, 46-54 vr.

e. Süleymaniye Kütüphanesi / İbrahim Efendi 870,102-104 vr.

f. Süleymaniye Kütüphanesi / Reisülküttab 451, 37-42 vr.

g. Süleymaniye Kütüphanesi / Tırnovalı 1858, 111-118 vr.

8. Risâle fi Şerhi'l-Fakr

Şeyh Ömer b. Muhammed'e ait olan⁴⁶ bu eser de yanlışlıkla Yahya b. Habeş'e nispet edilmiştir.⁴⁷

Aşağıda bu eserin müellifinin doğru olarak tespit edildiği kayıtlar verilmiştir:

a. Beyazıt Devlet Kütüphanesi, 7941.

b. Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi, 198, (285b-287a vr.) Bu nüshanın adı, "Risale fi Şerhi Maani'l-Fakr ve Nushi'l-Fakr"dır.

⁴⁴ Çatak, *age*, s. 38.

⁴⁵ Cihan, *agm*, s. 217.

⁴⁶ Yılmaz, *agm*, s. 42.

⁴⁷ Cihan, *agm*, s. 217.

c. Bakü Devlet Üniversitesi İlimler Akademisi “Mehemmed Fuzulî Adına El Yazmaları Kütüphanesi, B-2785; 4410 (45b-47). Bu nüshanın adı Risâle fî Şerhi'l-Fakr'dır.⁴⁸

d. Süleymaniye, Esad Efendi, 3787/5 (13b)'de kayıtlı olan bu risale eksiktir. Kitabın 14a sayfasını üzerinde 14 rakamı yazılı iken aynı sayfanın üst tarafında Osmanlıca ifade ile “Bu sayfa 16. sayfadır.” yazmaktadır. Zaten 13b deki risale de yarım sayfadır. Devamı olan 14a sayfası ise kitapta yoktur.

9. Risaletü't-Tayr

Bu eserin adı Risaletü Fi's-seyr ve't-Tayr'dır. Şeyh Ömer b. Muhammed'e ait olan bu eser⁴⁹ de Yanlışlıkla Yahya b. Habeş'e nispet edilmiştir.⁵⁰

Esere ait kütüphane kayıtları aşağıda verilmiştir:

a. Süleymaniye, Şehid Ali Paşa, 1393/5 (60b- 63a varaklar arası)

b. Süleymaniye, Nafiz Paşa, 428/3. Bu nüshanın ismi el-Kelam fi's-Seyri ve't-Tayri'dir.

c. Nuruosmaniye Kütüphanesi, 2402 (1b-5a vr.)

d. Bakü Devlet Üniversitesi İlimler Akademisi, Mehmed Fuzulî Adına El Yazmaları Kütüphanesi, 2785-4410, (34-36 varaklar arası)⁵¹

Sonuç

Çalışmamız neticesinde Şeyh Ömer b. Muhammed'e ait olmadığı hâlde ona nispet edilen on iki adet eser tespit ettik. Yine ona ait olduğu hâlde başka müelliflere nispet edilen dokuz eser bulunduğunu da kayıt altına aldık.

Bu tespitlerimizin, tasavvuf tarihi araştırmacılarının Şeyh Ömer b. Muhammed hakkında yapacakları yeni çalışmalarda onlara ışık tutacağını umuyoruz.

Ayrıca kütüphane kayıtlarında tespit edilen yanlışlıkların ilgili kütüphanelerde düzeltilmesi de beklenmektedir.

⁴⁸ Muslu, Ramazan, “Bakü Devlet Üniversitesi İlimler Akademisi “Mehemmed Fuzulî Adına El Yazmaları Kütüphanesi'nde Bulunan Tasavvufa Dair Eserler”, *Tasavvuf: İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*, Ankara 2001, yıl: 3, sayı: 7, s. 287.

⁴⁹ Yılmaz, Hasan Kamil, “Sühreverdî, Şehâbeddin”, *TDVİA*, c. 38, s. 42.

⁵⁰ Kutluer, İlhan, “Sühreverdî, Maktûl”, *TDVİA*, c. 38, s. 40.

⁵¹ Muslu, *agm*, s. 288.

Kaynakça

- Abed Al-Jabri, Mohammed, *Arab-Islamic Philosophy: A Contemporary Critique*, Translated from the French by Aziz Abbasi, The University of Texas at Austin, Texas 1999.
- Bardakçı, Mehmet Necmettin, “Kütahya Vahid Paşa Kütüphanesindeki Tasavvufla İlgili Yazma Eserler”, *İlmi Akademik Araştırma Dergisi Tasavvuf*, Ankara 2003, yıl: 4, sayı: 11, (s. 117-138).
- Cebecioğlu, Ethem, “Klâsiklerimiz/XI: “Avarifü'l-Ma'arif” Ebu Hafs Şihabüddin Ömer es-Sühreverdî (539/1144-632/1234),” *Tasavvuf: İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*, yıl: 2004, cilt: 5, sayı: 12, (s. 239-264).
- Cihan, Ahmet Kamil, “Şihabeddin Sühreverdî'nin Eserleri”, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, yıl: 2001, sayı: 11, (s. 211- 222).
- Corbin, Henri, *La Philosophic Shahabaddin Sohrawardi Maqtul*, Paris 1935.
- Çatak, Adem, *Şihâbeddin Sühreverdî, Hayatı Eserleri ve Tasavvuf Anlayışı*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2007.
- Davutoğlu, Ahmet, “Devlet”, *TDVİA*, İstanbul 1994.
- Eflakî, Ahmed, *Menâkibü'l-Ârifîn, (Ariflerin Menkıbeleri)*, çev.: Tahsin Yazıcı, MEB Yay., Ankara 1947.
- Hartmann, Angelika, *An'nasir Li-Dinillah: Politik, Religion, Kultur in der spätem'abbasidenzeit (1180-1225)*, Walter de Gruyter, Berlin-New York 1975.
- İbn Hallikân, Ebû Abbas Şemsüddin Ahmed b. Muhammed b. Ebi Bekr, *Vefeyâtü'l-A'yân ve Enbâ-i Ebnâi'z-Zaman*, tahk.: İhsan Abbas, Daru Sâdır, Beyrut 1977.
- İsfehânî, Ebû Nuaym İbnü'l-Cevzî, *Sahabeden Günümüze Allah Dostları*, çev.: Yahya Atak vd., Şule Yay., İstanbul 1985.
- Kallek, Cengiz, “İbn Hacer el-Heytemî”, *TDVİA*, İstanbul 1999, c. 19, (s. 531-534).
- Köroğlu, Burhan, “Şehrezûrî, Muhammed b. Mahmud”, *TDVİA*, İstanbul 2010, c. 38, (s. 462-466).
- Kutluer, İlhan, “Sühreverdî, Maktûl”, *TDVİA*, İstanbul 2010, c. 38, (s. 36-40).

Muslu, Ramazan, "Bakü Devlet Üniversitesi İlimler Akademisi "Mehemmed Fuzûlî Adına El Yazmaları Kütüphanesi"nde Bulunan Tasavvufa Dair Eserler," *Tasavvuf: İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*, 2001, cilt: 3, sayı: 7, (s. 279-292).

Qamar-ul Huda, *Striving for Divine Union: Spiritual Exercises for Suhraward Sufis*, London - New York 2002.

Sühreverdî, *Avârifü'l-Ma'ârif*, çev.: Hasan. Kamil Yılmaz, İrfan Gündüz, İstanbul 1990.

Şihabuddin Sühreverdî, *İrşâdü'l-Mürîdîn*, çev.: Mehmet Emin Fidan, Hacegan Yayınları, İstanbul 2000.

Vassâf, Osmanzade Hüseyin, *Sefîne-i Evliya*, haz.: Mehmet Akkuş, Ali Yılmaz, Kitabevi Yay., İstanbul 2006.

Zehebî, Şemsüddin Muhammed b. Ahmed b. Osman, *Siyerü A'lâmü'n-Nübelâ*, Beyrut 1985.

Walbridge, John, *Wisdom of the Mystic East the: Suhrawardî and Platonic Orientalism*, State of University of New York Pres, New York 2001.

Yakut, Şihabüddin Ebû Abdillâh Yakut b. Abdillâh el-Hamevî er-Rûmî el-Bağdadî, *Mu'cemü'l-Büldân*, Dar Sâdır, Beyrut 1977.

Yılmaz, Hasan Kamil, "Sühreverdî, Şehâbeddin", *TDVİA*, İstanbul 2010, c. 38, (s. 40-42).